

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

ENERJİ SEKTÖRÜ “2022 DEĞERLENDİRMESİ, 2023 BEKLENTİLERİ”

MUHAMMED FURKAN ÇETİN

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Şubat 2023
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. 2022 YILINDA SEKTÖRÜN DURUMU	1
3. SEKTÖRDE 2023 YILI BEKLENTİLERİ	4
4. KAYNAKÇA	5

1. GİRİŞ

2022 yılı enerji sektörünün sıkıntılı geçtiği bir dönem olmuştur. 2021 yılında da kötü durumda olan sektör, Rusya-Ukrayna savaşının etkisiyle daha kötü bir duruma gelmiştir. Savaştan dolayı ABD ve Avrupa, Rusya ile siyasi gerilimler yaşamış ve bunun sonucu olarak doğal gaz ve petrol fiyatlarında rekorlar kırılmıştır. Rusya'nın, Avrupa'ya doğal gaz sağlayan Kuzey Akım 1 boru hattının faaliyetlerini durdurması, Avrupa'yı LNG (Sıvılaştırılmış Doğal Gaz) ithalatına yönlendirmiştir.

2022 yılında Türkiye enerji alanındaki atılımlarını sürdürmüştür. Sondaj gemileri çalışmalarına devam ederken, ülkemizin enerji üssü olma ihtimali konuşulmaya başlamıştır. Vatandaşların yükselen elektrik ve doğal gaz fiyatlarından kaynaklanan mağduriyetini en aza indirmek için devlet sübvansiyonlar uygulamıştır. Bu raporda enerji sektörünün 2022 yılındaki durumu ve 2023 yılı beklentileri yorumlanıp analiz edilecektir.

2. 2022 YILINDA SEKTÖRÜN DURUMU

2022 yılında enerji alanında ülkemizde birçok gelişme olmuştur. Fatih sondaj gemisi, Sakarya Gaz Sahasında 3.sondajına başlamıştır. Ayrıca Fatih sondaj gemisi Karadeniz'de 540 metreküp doğal gaz keşfetmiştir. Bir diğer sondaj gemisi olan Yavuz, Karadeniz gazı için kontrol sistemlerini denizi tabanına yerleştirecektir, bu aşama Karadeniz gazının çıkarılması için ilk ve en önemli aşama olmuştur. Karadeniz gazı için Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemileri eş zamanlı görev yapacaktır. Ayrıca 2022 yılında 4.sondaj gemisi olan Abdülhamid Han göreve başlamıştır.

Akkuyu Nükleer Güç Santralinin 4.reakötürünün temeli atılmıştır. Proje tamamlandığında, Türkiye'nin toplam enerji ihtiyacının %10'unu karşılayacaktır. Akkuyu Nükleer Güç Santrali yılda 17 milyon ton karbondioksit salınımını engelleyecektir.

Türkiye ve Azerbaycan görüşmeleri sonucunda TANAP (Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi) kapasitesinin 32 milyar metreküpe çıkarılması kararlaştırılmıştır. TANAP'la şu an Avrupa'ya 10, Türkiye'ye 6 milyar metreküp doğal gaz taşınmaktadır.

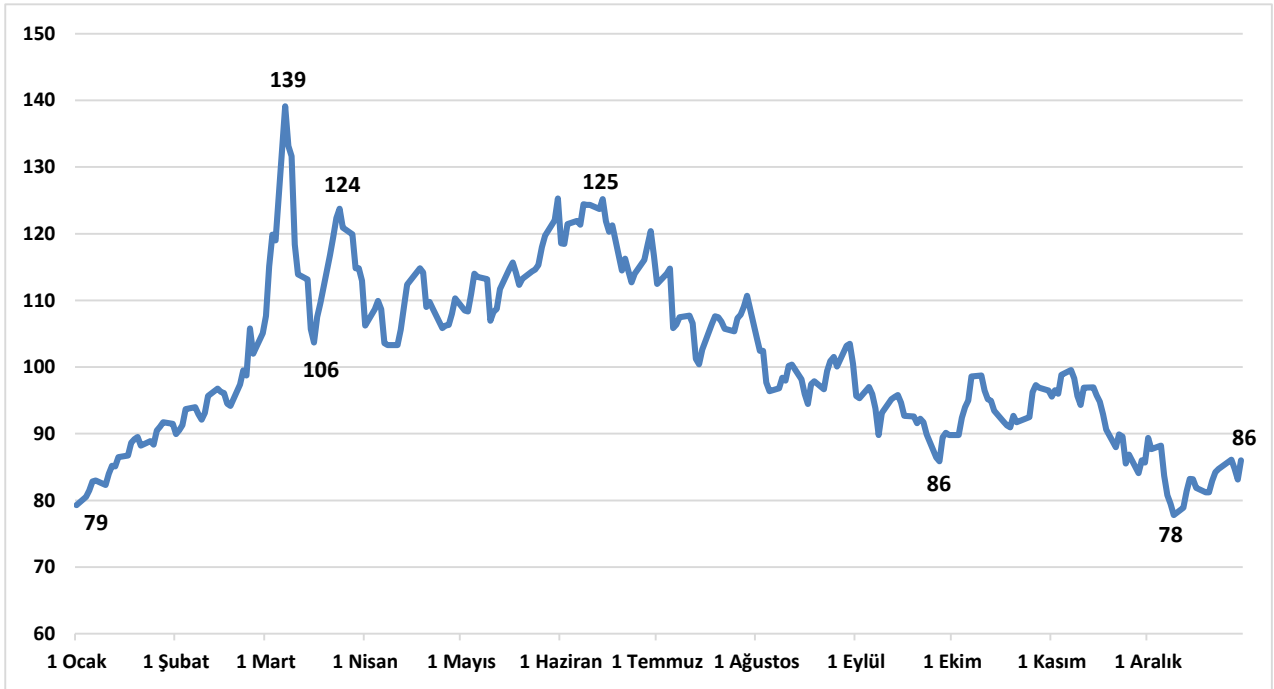
Türkmenistan gazının Türkiye ve Avrupa'ya ulaştırılması konusunun masaya yatırıldığı "Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan Devlet Başkanları 1. Zirvesi'nde" üç ülke arasında "Enerji Alanında İşbirliğinin Geliştirilmesine Dair Mutabakat Zaptı" imzalanmıştır.

Türkiye'nin, enerji arz güvenliği alanındaki dev yatırımları arasında bulunan Silivri Doğal Gaz Depolama Tesisi'nde kapasite artırma çalışmaları tamamlanmıştır. Tesis, 4,6 milyar metreküpe ulaşan yeni kapasitesiyle hizmete alınmıştır. Denizlerde Avrupa'nın en büyük depolama tesisi unvanının da sahibi olan tesis, günlük 75 milyon metreküp geri üretim kapasitesiyle Türkiye'nin, kış günlerinde gaz ihtiyacının dörtte birini tek başına karşılayabilecek altyapıya sahiptir.

Rusya-Ukrayna savaşından dolayı Rusya ve Avrupa arasında siyasi gerilim ortaya çıkmıştır. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Avrupa'ya yönelik enerji kaynakları için ana rotanın Türkiye olabileceğini söylemiştir. Putin'in bu sözlerine karşılık Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez yaptığı açıklamada; Türkiye'nin, bu ve buna benzer birçok uluslararası projeyi zamanında tamamladığını belirtmiştir. Bu tarz uluslararası projelerde teknik, ticari ve hukuki açıdan değerlendirme ve fizibilite çalışması yapılması gerektiğini söylemiştir.

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın etkisiyle küresel petrol fiyatları yılın ilk yarısında dalgalı seyir izlemiştir. Brent petrolün varil fiyatı, ABD ve Avrupa ülkelerinin Rus petrolüne yönelik ambargo uygulamasının arzı daraltacağı endişeleriyle uluslararası piyasalarda 139 dolar seviyesine kadar çıkmıştır. Yıl sonuna doğru küresel resesyon beklentileriyle değer kaybeden Brent petrol yılı 86 dolar seviyesinde tamamlamıştır.

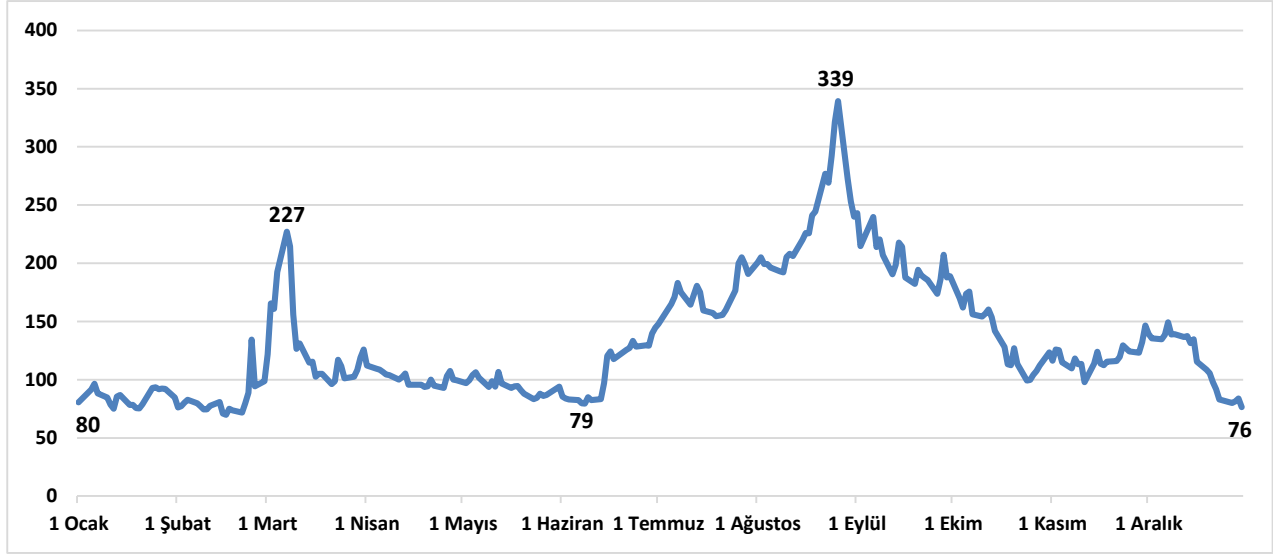
Grafik 1. 2022 Yılı Brent Petrol Fiyatları (\$)

Kaynak: Investing

Rusya'ya karşı Batılı ülkeler tarafından uygulanan yaptırımlar ve Rusya'nın Kuzey Akım 1 boru hattından gaz akışını durdurmasından dolayı, doğal gazda tedarik endişeleri ortaya çıkmıştır. Tedarik endişelerinden dolayı doğal gazda çok yüksek fiyat artışları olmuştur. Doğal gaz, Hollanda merkezli sanal doğal gaz ticaret noktası TTF'de Ağustos 2022'de tüm zamanların en yüksek seviyesine çıkarak megavatsaat başı 339 euroyu görmüştür. Buna karşın, Avrupa'da kış döneminde hava şartlarının beklenenden daha ılıman geçmesi ve doğalgaz depolarındaki doluluk oranlarının önceki kış dönemlerine göre yüksek seyretmesi, gaz fiyatlarında rahatlatma sağlamıştır. Böylece, Ağustos 2022'de megavatsaat başı 339 euroyla tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşan gaz fiyatları, Aralık 2022'de megavatsaat başı 76 euroya inerek 4 ayda %76 düşüş kaydetmiştir.

Grafik 2. 2022 Yılı TTF Doğal Gaz Fiyatları (€)

Kaynak: Investing

Dünya’da enerji krizi yaşandığı için doğal gazda yüksek fiyat artışları olmuştur. Bu fiyat artışlarından ülkemizde etkilenmiştir. 2022 yılının I.Döneminde sanayide kullanılan doğal gaz fiyatı %216,7 artarken konutta kullanılan doğal gazdaki artış oranı %31,8 olmuştur.

Tablo 1. Doğal Gaz Ortalama Birim Fiyatları, I. Dönem: Ocak-Haziran 2022 (Kuruş/m3)

	2020	2021		2022	Bir Önceki Döneme Göre Değişim (%)
	II.Dönem	I.Dönem	II.Dönem	I.Dönem	
Sanayi	175,5	182,1	338,1	1070,7	216,7
Konut	186,2	193,3	224,0	295,3	31,8

Kaynak: TÜİK

Doğal gazda olduğu gibi elektrikte de fiyat artışları yaşanmıştır. Sanayide kullanılan elektrik fiyatı %124,6 artarken konuttaki artış oranı %53,9 olmuştur. Elektrik fiyatlarında, sanayi ve konut arasındaki fark doğal gaza kıyasla daha az olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Elektrik Ortalama Birim Fiyatları, I. Dönem: Ocak-Haziran 2022 (Kuruş/kWh)

	2020	2021		2022	Bir Önceki Döneme Göre Değişim (%)
	II.Dönem	I.Dönem	II.Dönem	I.Dönem	
Sanayi	57,5	65,0	96,8	217,4	124,6
Konut	73,5	79,5	90,4	139,1	53,9

Kaynak: TÜİK

Devlet, yüksek doğal gaz ve elektrik fiyatlarına karşı vatandaşların mağdur olmaması için faturalara sübvansiyon uygulamıştır. 2021 yılında doğal gazda 69,3 milyar lira, elektrikte 11,5 milyar lira olmak üzere yaklaşık 81 milyar liralık Hazine desteğiyle hane başına yaklaşık 4.000 liralık sübvansiyon uygulanmıştır. 2022 yılında bu rakam 138 milyar lirayı bulmuştur ve böylece sübvansiyon tutarı geçtiğimiz yıla göre %70 oranında artmıştır. Sübvansiyonların 2023 yılında da devam etmesi beklenmektedir.

Ülkemiz fosil yakıtlar dışında yenilenebilir enerji kaynaklarında da ilerleme kaydetmiştir. Yenilenebilir enerji açısından Türkiye, Avrupa'da 5. sırada, dünyada ise 12. sıradadır. 2022 yılında işletmeye alınan elektrik üretim tesislerinin %94'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşmuştur. Yenilenebilir enerjinin toplam kurulu güç içerisindeki payı %54 olmuştur. Türkiye'nin 103 bin megavatlık kurulu gücünün 55 bin megavatını yenilenebilir enerji kaynakları tesisleri oluşturmaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kapasitesinin gelecek 5 yıl içinde %64 büyümesini öngördüklerini açıklamışlardır.

3. SEKTÖRDE 2023 YILI BEKLENTİLERİ

2023 yılında enerji krizinin süreceği düşünülmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı'nın yaptığı açıklamaya göre enerji krizinin devam etmesine sebep olacak 3 faktör vardır. Rusya'nın Avrupa'ya gaz ithalatı 2021'de 140 milyar metreküpken, 2022 yılında 60 milyar metreküpe düşmüştür. 2023 yılında bu rakamın sıfıra inme ihtimali vardır. İkinci sebep gelecek yılın LNG piyasaları açısından da zorlu geçebilecek olmasıdır. Çünkü şu anda devreye giren yeni LNG kapasitesi 20 milyar metreküptür ve bu rekor seviyede düşük bir miktardır. Daha önce LNG'de bu kadar düşük bir kapasite artışı görülmemiştir. Ayrıca Çin'in, dünyanın en büyük LNG ithalatçısı olarak küresel LNG kapasitesinin büyük bir kısmını kullanma ihtimali vardır. Üçüncü sebep ise 2023 yılında, 2022 yılında olduğu gibi ılıman hava koşullarının aynı şekilde devam edeceğinin bir garantisinin olmamasıdır.

Fatih sondaj gemisi, Karadeniz'de Çaycuma-1 kuyusunda 58 milyar metreküplük yeni bir doğalgaz rezervi keşfetmiştir. Bu son keşifle Karadeniz doğalgaz rezervi 710 milyar metreküpe ulaşmıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından yapılan açıklamada; Karadeniz'de, karada gazı işleyecek kara işleme tesisinin %85 oranında tamamlandığını ve ilk gazın 2023 Mart sonunda sisteme verileceği söylenmiştir.

Dünyaca ünlü The Economist dergisi, enerji sektöründe 2023 beklentilerini değerlendirdiği “Endüstri Görünümü 2023” raporunda, 2023 yılında yenilenebilir enerji talebinin %11 artacağına dikkat çekmiştir. Ayrıca Uluslararası Enerji Ajansı yayınladığı “Yenilenebilir 2022” raporuna göre 2025 yılında yenilenebilir kaynaklar en büyük elektrik kaynağı olacaktır. Bu raporlardan hareketle 2023 yılı ve önümüzdeki yıllarda yeşil enerjinin öneminin artacağı rahatlıkla söylenebilir. Bu yüzden ülkemizin hali hazırda devam eden yenilenebilir enerji yatırımlarını sürdürmesi hayati önem taşımaktadır.

4. KAYNAKÇA

- 2023'te Yenilenebilir Enerji Talebi %11 Artacak – DHA - <https://www.dha.com.tr/ekonomi/2023te-yenilenebilir-enerji-talebi-yuzde-11-artacak-2156560>
- Avrupa'da Doğalgaz Fiyatları %83 Geriledi – Bloomberg HT - <https://www.bloomberght.com/avrupa-da-dogalgaz-fiyatlari-yuzde-83-geriledi-2324069>
- Bakan Dönmez, 2022 Yılı'nı Değerlendirdi: Yenilenebilir Enerji Açısından Avrupa'da 5., Dünyada 12. Sıradayız – AA - <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/bakan-donmez-2022-yilini-degerlendirdi-yenilenebilir-enerji-acisindan-avrupada-5-dunyada-12-siradayiz/2768259>
- Bakan Dönmez: (Türkiye'nin Enerji Merkezi Olmasına Yönelik Rusya'nın Teklifi) Teknik Olarak Mümkün – AA - <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/bakan-donmez-turkiyenin-enerji-merkezi-olmasına-yonelik-rusyanin-teklifi-teknik-olarak-mumkun/2709734>
- Bakan Dönmez: TANAP'ın Kapasitesini İki Katına Kadar Artırma Kararı Çıktı – AA - <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/bakan-donmez-tanapin-kapasitesini-iki-katina-kadar-artirma-karari-cikti/2704405>
- Bakan Dönmez'den Türkiye'de Gaz Merkezi Açıklaması – Bloomberg HT - <https://www.bloomberght.com/bakan-donmezden-turkiyede-gaz-merkezi-aciklamasi-2322821>
- Bakan Nebati'den Enerji Desteklerine İlişkin Değerlendirme – Bloomberg HT - <https://www.bloomberght.com/bakan-nebati-den-enerji-desteklerine-iliskin-degerlendirme-2322023>
- Enerji Alanındaki Gelişmeler, Almanak 2022 – TRT Haber - https://www.youtube.com/watch?v=e_Vjk4PGiuA
- Enerji Bakanı Dönmez: Karadeniz Gazı Mart Sonu Sisteme Verilecek – NTV - https://www.ntv.com.tr/ntvpara/enerji-bakani-donmez-karadeniz-gazi-mart-sonu-sisteme-verilecek,PvvLqAR91ESY_OFIXqx5w
- Enerjide 2022 böyle geçti – AA - <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/enerjide-2022-boyle-gecti/2770918>
- Türkiye, Yenilenebilir Enerjide Dünyanın En Büyük 10 Ülkesinden Biri Olma Yolunda – AA - <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiye-yenilenebilir-enerjide-dunyanin-en-buyuk-10-ulkесinden-biri-olma-yolunda/2756394>
- UEA: Elektrik Talebindeki Artış Yeşil Ve Nükleerden Karşılancak” – Bloomberg HT - <https://www.bloomberght.com/uea-elektrik-talebindeki-artis-yesil-ve-nukleerden-karsilanacak-2324964>
- Uluslararası Enerji Ajansı Başkanı Birol'dan 2023 uyarısı – Dünya - <https://www.dunya.com/dunya/uluslararasi-enerji-ajansi-baskani-birol-dan-2023-uyarisi-haberi-677021>